

**PREZENTACIJA IZVJEŠTAJA
“PRAĆENJE I ANALIZA SUDSKE PRAKSE
U OBLASTI SEKSUALNOG I RODNO ZASNOVANOG
NASILJA U FBiH”**

Priprema i prezentacija:

Selma Badžić

“Centar za pravnu pomoć ženama” Zenica

Sarajevo, 04.03.2014. godine

UVOD

Analizom su obuhvaćeni najvažniji aspekti krivičnog postupka koji su bili u fokusu praćenja:

- primjena materijalnog prava
  - tretman žrtve u okviru postupka
  - kaznena politika u krivičnim djelima
  - analiza uslova pod kojima se odvijalo suđenje
  - problemi u dokazivanju.
-
- Monitoring je vršen u periodu od februara do oktobra 2011. godine na 8 sudova:
    - Kantonalni sudovi u Zenici, Tuzli, Sarajevu i Novom Travniku
    - Općinski sudovi u Zenici, Tuzli, Sarajevu i Travniku

KATEGORIJE PRAĆENIH KRIVIČNIH DJELA

- KD protiv braka, porodice i mladeži (nasilje u porodici; vanbračna zajednica s maloljetnikom/com).
- KD protiv spolne slobode i morala (silovanje; spolni odnošaj s nemoćnom osobom; spolni odnošaj zloupotrebom položaja; spolni odnošaj sa djetetom; bludne radnje; zadovoljavanje pohote pred djetetom, maloljetnikom/com; navođenje na prostituciju; rodoskrvnuće);
- KD protiv života i tijela (ubistvo; teške tjelesne povrede; lake tjelesne povrede)

ANALIZA

KRIVIČNA DJELA PROTIV BRAKA, PORODICE I MLADEŽI

Tabela 1- Krivična djela protiv braka, porodice i mladeži

R.br.	KD protiv braka i porodice i mladeži	broj djela
1	Nasilje u porodici	78
2	Vanbračna zajednica sa mlađim maloljetnikom	3
	UKUPNO	81

NASILJE U PORODICI

- U toku trajanja monitoringa okončano je 58 slučajeva
- U 4 slučaja postoji bojazan da predmeti nisu okončani bez odugovlačenja, što otežava i činjenica da su oštećena i optuženi nastaviti živjeti skupa
- U 6 slučajeva žrtva/oštećena i dalje bila izložena nasilju od strane optuženog

- U 69 (od 78) slučajeva nasilje je izvršeno prema članovima porodice sa kojima počinitelj živi u zajedničkom domaćinstvu (supruga i djeca). Krivični zakon FBiH u ovim slučajevima predviđa kaznu zatvora od 3 (tri) mjeseca do 3 godine.
- U 71% okončanih predmeta izrečena uslovna kazna. U većini slučajeva određen je rok provjeravanja od jedne godine, što predstavlja zakonski minimum.

- Nije zabilježen niti jedan predmet u kojem je izrečena zaštitna mjera.
- Samo u jednom predmetu izrečena je mjera sigurnosti
- Kazna zatvora izrečena je u 9% slučajeva - samo u slučaju teških tjelesnih povreda, produženog krivičnog djela ili sticaja
- U više od 24% slučajeva krivično djelo Nasilje u porodici je učinjeno prema više članova porodice, što nije uzeto kao otežavajuća okolnost.

KRIVIČNA DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE I MORALA

Tabela 2 - Krivična djela protiv spolne slobode i morala

R.br.	KD protiv spolne slobode i morala	broj djela
1	Silovanje	14
2	Bludne radnje	17
3	Spolni snošaj s djetetom	7
4	Navođenje na prostituciju	7
5	Spolni snošaj s nemoćnom osobom	1
6	Prisila na spolni snošaj	1
	UKUPNO	47

- 20 predmeta je praćeno na kantonalnim, a 27 na općinskim sudovima
- u 10 od 47 (ili preko 21%) predmeta izrećena je krivićnopravna sankcija **ispod zakonskog minimuma**. Sve sankcije izrećene ispod zakonskog minimuma su u predmetima KD Bludne radnje i Navođenje na prostituciju
- Izrećene sankcije za Bludne radnje kreću se u rasponu od 2 mjeseca do 1 godine i 6 mjeseci

KRIVIČNA DJELA PROTIV ŽIVOTA I TIJELA

Tabela 3 - Krivična djela protiv života i tijela

R. br	Krivična djela protiv života i tijela	Broj djela
1	Ubistvo	14
2	Nasilničko ponašanje	3
	UKUPNO	17

- u 9 od 14 slučajeva (ili preko 64%) ubistava koji su praćeni, **žrtve su bile supruge**
- u 3 od 9 slučajeva (ili 33,33%) ubistava supruge, optuženi je **ranije osuđivan** za KD Nasilje u porodici i Nasilničko ponašanje učinjeno prema ženi
- Većina izrečenih kazni je bliža zakonskom maksimumu

PRAVNA KVALIFIKACIJA

- Uočeno je da se suštinski isti činjenični osnov, različito kvalifikuje u pojedinim predmetima. Takvih primjera ima više, a konstatovana su i različita postupanja i na istim sudovima.
- Problem izricanja neodgovarajućih krivičnopравnih sankcija dijelom leži u činjenici da se ne vrši pravilna pravna kvalifikacija.

PROCESNA PITANJA

STATUS ŽRTVE SEKSUALNOG I RODNO ZASNOVANOG NASILJA U KRIVIČNOM POSTUPKU

- Analizom svih predmeta koji su praćeni, bez obzira na vrstu KD, samo u 7 predmeta primjenjene su mjere zaštite prema ugroženom svjedoku
- Poseban problem predstavlja i obeštećenje žrtava krivičnog djela
- Ni u jednom slučaju tokom krivičnog postupka nije odlučivano o postavljenom imovinsko pravnom zahtjevu – oštećene su upućivane na parnični postupak

USLOVI ODVIJANJA SUĐENJA

- Broj sudnica nije zadovoljavajući te se često dešava da se suđenja odvijaju u kancelarijama sudija
- Unutar sudova ne postoje posebni odjeli za podršku svjedocima

Izuzetak je Kantonalni sud Sarajevo, unutar kojeg djeluje Odjel za podršku svjedocima, koji obezbjeđuje psihološku i druge vrste podrške svjedocima tokom i nakon sudskog postupka.

PROBLEMI I POTEŠKOĆE U REALIZACIJI PROJEKTA

- Posebna problematika se ogleda u tome što ni na jednom sudu sistemski se ne može utvrditi da li je u nekom predmetu na strani oštećene žena, bez da se izvrši uvid u predmet.
- Problematika uvida u predmete kako bi se prikupile neophodne informacije za praćenje postupka, postojala je od početka realizacije praćenja na pojedinim sudovima.
- Za svaki predmet pojedinačno te za svaki akt iz spisa bilo je neophodno prethodno podnijeti pismeni zahtjev šefu odsjeka sudske pisarne ili sudiji koji je zadužen po predmetu, bez obzira na činjenicu potpisanog protokola o saradnji.

PREPORUKE I NADLEŽNE INSTITUCIJE ZA PROVOĐENJE

OPĆINSKI I KANTONALNI SUDOVI U FEDERACIJI BIH, KANTONALNO TUŽILAŠTVO:

- Poštivanje principa hitnosti postupanja u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici.
- Strožija primjena predviđenih krivičnih sankcija.
- Osiguranje provođenja temeljite istrage od strane tužilaštva.
- Uspostaviti posebna odjeljenja pri sudovima za podršku svjedocima.
- Uspostaviti okvir za saradnju između tužilaca i centara za mentalno zdravlje tokom faze istrage radi bavljenja psihološkim i socijalnim problemima potencijalnih ugroženih svjedoka.
- Potrebno je poboljšati koordinaciju između tužilaštava i sudova u pogledu psihološke podrške svjedocima kako bi se umanjio rizik od retraumatizacije.

MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE

- Usaglasiti domaće zakonodavstvo koje reguliše oblast nasilja nad ženama sa međunarodnim standardima iz oblasti spolnog i rodno zasnovanog nasilja
- Harmonizacija zakonodavstva u cilju pooštavanja krivičnih sankcija za počinioce nasilja u porodici
- Obezbijediti optimalne uslove za rad sudova, uključujući dovoljan broj sudnica i posebne prostore za zaštićene svjedoke i oštećene

AGENCIJA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA BOSNE I HERCEGOVINE, GENDER CENTAR FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

- Izraditi strategiju, kako bi se preduzele konkretne mjere, u cilju ohrabrivanja žena da prijavljuju slučajeve nasilja u porodici.
- Izraditi strategiju za prevenciju nasilja u porodici, nasilja po osnovu spola, seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja, kroz rad sa potencijalnim nasilnicima/nasilnicama ili osobama sklonim nasilnom ponašanju

CENTRI ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA U SARADNJI SA NVO

- Educirati sudije, tužioce, ali i zdravstvene radnike, prosvjetne radnike, socijalne radnike, pedagoge, psihologe i policiju o zakonskoj regulativi, podzakonskim aktima i procedurama koje se odnose na spolno i rodno zasnovano nasilje
- Organizovati obuku o metodologiji odmjeravanja kazne kao i otežavajućih okolnosti i drugih faktora koji imaju uticaj na odmjeravanje kazne, o pravilnoj primjeni Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, izricanju zaštitinih mjera kao sredstava zaštite žrtve, a ne kažnjavanja optuženog

ZAKONODAVNA TIJELA I NADLEŽNA MINISTARSTVA NA SVIM NIVOIMA U OBLASTI SIGURNOSTI, PRAVOSUĐA, UPRAVE, ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE

- Izraditi svu neophodnu podzakonsku regulativu, prvenstveno pravilnike, u oblasti nasilja u porodici, nasilja po osnovu spola, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja i uspostaviti relevantne strukture i institucije neophodne za implementaciju istih
- U navedenim institucijama obezbijediti kapacitete (personalne, prostorne, tehničke)

HVALA NA PAŽNJI